

Aan : De leden van de gemeenteraad

Van : College van B&W

Datum : 12 april 2022

Onderwerp : Uitvoering eenmalige energietoeslag lage inkomens door de Regionale Dienst Werk & Inkomen (RDWI)

Inleiding

Op 10 december 2021 heeft het kabinet besloten om een eenmalige energietoeslag voor huishoudens met een laag inkomen mogelijk te maken, uit te voeren door gemeenten. Het ging daarbij om een bedrag van € 200 per huishouden. Inmiddels is gebleken dat de stijging van de energieprijzen veel sterker is dan aanvankelijk gedacht, waarbij de huidige verwachting is dat de energieprijzen nog verder zullen stijgen. Als gevolg van een sterk gestegen energierekening zijn er huishoudens met een laag inkomen in acute financiële problemen gekomen. Om die reden heeft de minister besloten dat gemeenten vooruitlopend op de inwerkingtreding van het wetsvoorstel al tot uitbetaling van de eenmalige energietoeslagen mogen overgaan en dat het richtbedrag van € 200 verhoogd is naar € 800 per huishouden.

Onlangs heeft het Algemeen Bestuur van de Regionale Dienst Werk en Inkomen (RDWI) besloten om aan de inwoners, die een algemene bijstandsuitkering van de Regionale Sociale Dienst (RSD) ontvangen, al een bedrag van € 200 uit te betalen, vooruitlopend op de nieuwe wetgeving. Dit bedrag is op 18 maart jl. overgemaakt aan alle inwoners die daarvoor in aanmerking kwamen. Daarnaast hebben deze inwoners een brief ontvangen, waarin informatie is gegeven over de energietoeslag. Nu de minister heeft besloten dat er geanticipeerd mag worden op de nieuwe wetgeving voor de hele doelgroep die onder de regeling valt, kan het resterende bedrag van € 600 aan deze groep overgemaakt. Daarnaast kunnen we ervoor kiezen ook andere inwoners die in nood zijn in aanmerking te laten komen voor de toeslag van € 800.

Met deze brief informeren wij u over de voorgestelde doelgroep van de regeling en de financiële risico's voor de gemeente.

Kern

Met het wetsvoorstel krijgen gemeenten de bevoegdheid om in het jaar 2022 een eenmalige energietoeslag toe te kennen aan huishoudens met een laag inkomen. Voor de gemeente is dit een nieuwe taak.

De eenmalige energietoeslag maakt onderdeel uit van de categoriale bijzondere bijstand. Daarmee heeft het Dagelijks Bestuur van de RDWI beleidsvrijheid ten aanzien van de doelgroep, de voorwaarden en de hoogte van de toeslag. Het kabinet hecht er echter waarde aan dat de regeling zoveel mogelijk uniform wordt uitgevoerd. Daarom zijn niet-bindende richtlijnen ten aanzien van de doelgroep en het uit te keren bedrag opgesteld. Hiermee wil de regering bevorderen dat in ieder geval huishoudens met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum in aanmerking komen voor de eenmalige energietoeslag, waarbij het richtbedrag voor de hoogte van de eenmalige energietoeslag op € 800 per huishouden wordt gesteld.

Minister Schouten heeft toegezegd aan de Tweede Kamer (d.d. 30 maart 2022) dat als meer mensen gebruik maken van de regeling en het budget ontoereikend is, de meerkosten vergoed worden aan gemeenten als wordt uitgegaan van de deze landelijke richtlijnen.

Doelgroep

Het Algemeen Bestuur heeft in zijn vergadering van 7 april jongstleden de uitgangspunten vastgesteld, waarbij aangesloten wordt op de landelijke richtlijn van een eenmalige toeslag van € 800 voor inwoners met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum. Daarbij wordt, in tegenstelling tot de reguliere bijzondere bijstand, geen vermogenstoets uitgevoerd. Inwoners met een uitkering van de RSD of een aanvullende uitkering via de Sociale Verzekerings Bank SVB (AIO) ontvangen de toeslag automatisch. Andere inwoners kunnen de toeslag aanvragen vanaf de derde week april tot 1 december.

Uitbreiding doelgroep schulddienstverlening

Naast de door het rijk aangegeven doelgroep voegen we een extra doelgroep toe, namelijk de doelgroep inwoners die toegelaten zijn tot de wettelijke schulddienstverlening. Het gaat hierbij om inwoners die niet over voldoende inkomen kunnen beschikken, omdat ze in een schuldhelpverleningstraject zitten. Als de energierekening niet meer betaald kan worden, kan een schuldhelpverleningstraject niet voortgezet worden (omdat er nieuwe schulden zijn ontstaan) of kan een nieuw traject niet opgestart worden. De toeslag komt rechtstreeks ten goede aan de doelgroep, want dit is geen inkomen waar beslag op kan worden gelegd en tijdens een schuldregeling (minnelijk of wettelijk) valt de toeslag ook niet in de boedel.

Maatwerk

Bij het hanteren van een inkomensgrens van 120% bestaat de kans dat er inwoners zijn die net buiten de regeling vallen, omdat ze een te hoog inkomen hebben, terwijl ze toch een hoge energierekening hebben en daardoor in de financiële problemen raken. In dit soort situaties voorziet de regeling ook. In schrijnende gevallen is individueel maatwerk mogelijk door het toekennen van individuele bijzondere bijstand. Normaal gesproken is bijzondere bijstand niet toegestaan voor algemene kosten van het bestaan, maar omdat het hier gaat om een bijzondere situatie, staat de minister maatwerk toe. Verwacht wordt dat dit soort situaties de komende tijd zullen voordoen en dat we dat ook terugzien in de toename van aanvragen bijzondere bijstand en schuldhelpverleningstrajecten. Op dit moment is nog niet te voorzien in welke mate dat het geval zal zijn.

We voorzien echter dat dit een substantiële groep kan worden en dat de kosten voor de gemeente oplopen. Bij maatwerk wordt gekeken naar het besteedbaar inkomen, niet het belastbaar inkomen. Het belastbaar inkomen kan hoger zijn dan 120% van het sociaal minimum maar het besteedbaar inkomen niet. Het lijkt wijs deze groep te ondersteunen. Vanuit de uitvoering horen we terug dat bij een grote groep de energierekening is verdubbeld of meer. Bij maatwerk kijken we naar de daadwerkelijke bijdrage die nodig is, dat maakt het bedrag variabel.

Het toepassen van de maatwerk brengt op dit moment financiële risico's met zich mee. Enerzijds omdat de omvang van de doelgroep nog onvoldoende bekend is en anderzijds omdat niet duidelijk is of en op welke wijze het rijk hiervoor middelen voor beschikbaar gaat stellen. Daarom stellen we het toepassen van maatwerk uit tot tenminste de voorwaarden voor toekenning zijn opgesteld.

Financiën

De uitkering van deze toeslag is een nieuwe taak met nieuwe middelen. Het is onduidelijk wel uitkeringssystematiek het Rijk gaat hanteren. Afhankelijk van de uitkeringssystematiek, zijn we ons ervan bewust dat we het budgetrecht van de raad raken, maar gezien de noodzaak zien wij nu geen andere mogelijkheid de regeling uit te voeren.

De middelen voor de uitvoering van de energietoeslag worden via het gemeentefonds beschikbaar gesteld. Het gaat hierbij om de middelen voor de verstrekking en voor de uitvoering van de regeling. De verdeling over de gemeenten is nog niet officieel bekend. Met dit budget verwacht het ministerie dat hiermee 800.000 huishoudens worden bereikt. De middelen worden bij meicirculaire 2022 aan gemeenten uitgekeerd.

Op basis van de nu bekende informatie is de verwachting van kosten voor de gemeente als volgt:

	Aantal	Kosten	Risico
Reeds toegezegd budget vanuit het Rijk		€ 200.000	
Scenario 1: aantal aanvragen inwoners <120% volgens verwachting ministerie	325	€ 260.000	€ 60.000
Scenario 2: aantal aanvragen inwoners <120% bij volledig bereik	400	€ 320.000	€ 120.000
Aantal extra inwoners met schulden traject	6	€ 4.800	€ 4.800
Uitvoeringskosten RDWI		€ 9.000	€ 9.000
Maatwerk	pm	pm	pm

Het totaal aan financieel risico dat de gemeente loopt wanneer ervan uit wordt gegaan dat de regeling aan 100% van de inwoners met een sociaal minimum tot 120% wordt uitgekeerd en het Rijk de gemeente niet verder compenseert dan € 200.000.

$$€ 320.000 + € 4.800 + € 9.000 - € 200.000 = € 133.800$$

Het financieel risico neemt toe indien uitvoering wordt gegeven aan het maatwerk.

Het ministerie heeft er in de budgetten rekening mee gehouden dat 81,5% van de inwoners met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum de toeslag aanvraagt. Naar aanleiding van een debat in de Tweede Kamer op 30 maart 2022 heeft minister Schouten toegezegd dat als meer mensen gebruik maken van de regeling en het budget ontoereikend is, de meerkosten vergoed worden aan gemeenten. Dit betekent mogelijk een verhoging van het budget en een lager risico.

Onduidelijk is nog of de meerkosten voor inwoners met schulden die ook meegenomen worden bij de doelgroep voor de toeslag of de meerkosten bij de toekenning van individuele bijzondere bijstand, ook vergoed worden door het ministerie. Binnenkort vindt een bestuurlijk overleg plaats tussen de minister en de VNG over de uitwerking van deze toezegging. Zodra hierover meer duidelijkheid over is, zullen wij u hierover informeren.

Monitoring

We vragen de RDWI het aantal aanvragen en verstrekkingen nauwgezet te monitoren en tussentijds gerapporteerd. Daarnaast rapporteren wij via de reguliere planning & controldocumenten.

Communicatie

Om de tegemoetkoming van de energietoeslag zoveel mogelijk bij de inwoners terecht te laten komen die hiervoor in aanmerking komen, wordt gecommuniceerd via de reguliere communicatiekanalen van de RDWI (onder andere website en klantennieuwsbrief) en van de gemeente zelf. Iedereen heeft daarnaast via landelijke media al het een en ander over de eenmalige bijdrage meegekregen. Er is al opvallend veel besef onder de in aanmerking komende huishoudens dat men voor een vergoeding bij ons/de RDWI terecht kan.